

Felles samisk uttalelse til avtaleutkastet for Tanavassdraget

Den norsk-finske kommisjonen har utarbeidet forslag til nye fangstregler for grenseelvstrekningen for Tanavassdraget. Reglene skal etter planen tre i kraft sommeren 2017. Hvis forslaget til regelverket realiseres, så innskrenker det fisket i området kraftig. Kommisjonen fjerner i sitt forslag over 40 dager garnfiske fra neste år. De tradisjonelle fangstredskapene har nordmenn og finner ønsket å fjerne for lenge siden. Fra stangfiskeren fjerner de snart 25 dager. Derimot er tilreisende fiskere behandlet mye skånsommere. Statenes fastsettelse av regelverk og kortsalg til tilreisende fiskere har ofte vært et samtaleemne i området, spesielt hvor stor makt statene i grunn har. Staten mener at situasjonen til laksebestanden i Tanavassdraget er prekær, noe som er hovedårsaken til at fangstreglene skjerpes inn for Tanavassdraget. Det er ikke tilfellet, det er nok av laks i vassdraget.

Hittil har det vært enighet blant laksefiskerne i Tanavassdraget at fangsttrykket til de tilreisende fiskerne skal tåle kraftigere kvotereduseringer enn for de lokale fiskerne hvis laksebestanden er truet. Dette ser ikke myndighetene ut til å følge lenger.

Et bredt regelverk for laksefiske for Tanavassdraget og Tanafjorden har vært iverksatt på norsk side i årene 2012 og 2015. Det lokale fisket ble også denne gangen hardest rammet av regelverket. Årsaken til den senere tids mange reguleringer skal ifølge myndighetene være at laksebestanden er blitt kraftig redusert. Lokalbefolkningen er i tvil fordi statlige forskninger på laksebestanden er dårlige, og fordi opplysninger om lokale, samiske fisketradisjoner blir totalt avvist.

Nåtidens fiske til de tilreisende i grenseelvstrekningen har fått for stor plass i Tanavassdraget. Nå tar turister drøyt halvparten av laksekvoten. Dette fisket skjer i den perioden laksebestanden er aller mest sårbar. Den store mengden av fiskere ødelegger det lokale fisket der de fleste innbyggerne er samer. Dette fisket må begrenses bedre for at det skal gagne området bedre.

Fiskerettshaverne i Norge og Finland protesterer derfor mot den norsk-finske kommisjonens innføring av forslaget på fangstregler for grenseelvstrekningen i Tanavassdraget. Kommisjonen må trekke tilbake forslaget sitt og fortsatt videreføre

gjeldende regelverk en tid. Dagens kommisjonsordning er gammeldags og foreldet. Den må fornyes og tilpasses nåtidens forvaltning av rettsforholdene. Foruten å flytte makta til lokalbefolkningen, så må man også øke forskningskompetansen på laks som også tar hensyn til samiske naturtradisjoner.

Statene har trolig ikke rett til å selge fiskekort i så store mengder at halvparten av kvoten er flyttet over til fiskere som ikke har tradisjonell fiskerett. Dette forholdet burde kommisjonen avklare før regelverket innføres.

Det er underlig at de finske kommisjonsmedlemmene skal innføre fangstregler på lokalbefolkningens eiendom uten å spørre eierne. Myndighetene burde vite at 75 % av Tanavassdraget på den finske siden tilhører lokale fiskesamfunn, hvorav de fleste medlemmene er samer. Dette bør kommisjonen forklare nærmere.

I arbeidet med regelverket bryter kommisjonen også sine egne lover og internasjonale konvensjoner, spesielt Finnmarksloven (2005), naturmangfoldloven (2008), ILO-konvensjon nr. 169 og FN-artikkel nr. 27. I alt er forbrytelsene så store at statens inngrep raserer og hindrer utøvelsen av den samiske materialkulturen.

Våre krav:

1. Vi protesterer mot signeringen av den finsk-norske avtalen om fisket i Tanavassdraget og godkjenningen av fangstreglene for Tanavassdraget av de grunnene som står senere i denne uttalelsen. Vi krever at utkastet for avtale og regelverk for Tanavassdraget avvises.
2. Vi mener at man skal avvise utkastet for avtale og regelverk for Tanavassdraget fordi utkastet har grove mangler, som kan bryte med menneskerettsrettigheter og grunnleggende rettigheter. Hvis utkastet vedtas, vil det danne nye eiendomsfordelinger i Tanavassdraget.

Vi mener at fiskerettighetene ikke må svekkes ytterligere. Fiskerettighetene i Tanavassdraget tilhører husstandenes eiendomsrettigheter. De er blitt svekket mer enn fisket i all sin tid den tiden laksefisket i Tanavassdraget har vært styrt av avtaler. Fiskekvoten for jordskiftet på finsk side er øremerket husstandene

fordi jordeiendommene i den nordligste delen av Finland ikke hadde garantert næring til jordskiftehusstandene. Lakseelvene i Tanadalen er samenes ”slåtteland”. Svekkelsen av husstandenes fiskerettigheter har utarmet husstandenes næring.

3. Vi mener at utkastet til avtale og fangstregler for Tanavassdraget skal behandles av Riksdagen i Finland og også i grunnlovskomiteen, fordi utkastet bryter med vernet av samisk kultur, eiendom og likeverdighet, og fordi det bryter med menneskerettighetenes følgekrav.
4. Vi krever også at synspunktene til fiskevanneiere tas hensyn til i utkastet til avtale og regelverk. Virkeligheten er slik at utfallet av avstemningen på utkastet i de finske forhandlingene var ved simpelt flertall, og nettopp det skulle ha vekket noen tanker om hvor dårlige konsekvenser utkastet medfører. Når det gjelder de norske forhandlingene, så var lokale og samiske representanter overhodet ikke invitert til de avsluttende forhandlingene. Derfor foreslår vi overfor det finske jord- og skogbruksministeriet og Klima- og miljødepartementet i Norge om å utarbeide en kulturelt, miljørettet og rettslig vurdering av konsekvensene.
5. Vi foreslår at avtalens ikrafttreden i loven styrker samiske fiskerettshavernes stilling når avtalen utferdiges slik at det etableres en lokal forvaltning for Tanavassdraget som gis fullmakt til å behandle arbeidet til tjenestemenn. Utgangspunktet skal være dagens lokale fiskeforvaltningsorgan som ble etablert i Norge i 2011. I tillegg må båtregisteret omtales når avtalen tres i kraft i loven. Loven skal også ha bestemmelser for erstatninger som kommer som følge av innskrenkningene av det foreslåtte fisket til fiskerettshaverne på lik linje som det er gjort i den finske erstatningsloven for Tana (501/1991).
6. Den finske staten skal fortsatt bære ansvaret for kostnadene som utkastet medfører, bl.a. oppsynet, oppfølgingen og forskningen. Når laksefisket skal innskrenkes, så må man vite hvor mye gytefisk som kommer til elvene. Til dette kan man bruke ekkolodd slik det er gjort i Torneelva og Simoelva.

7. I tillegg til disse punktene foreslår vi at Finland og Norge forhandler om et nytt utkast til avtale og regelverk. Fisket kan innskrenkes gjennom artikkel 7 i gjeldende avtale og styre turistfisket om så med økte priser og bestemmelser i fangsttiden. Dagens avtale skal fortsatt gjelde.

Andelshavere i Finland

Laksebreveierforeningen for Tanavassdraget

Tanavassdragets stangfiskeforening

Samisk Næringsforbund

Tana sameforening